

rostra

juni nr. 31

rostra

blad van de **73**

ekonomische

fakulteit **74**

redaktie

redaktie:

Gerard Böttcher

Anneke Brouwer

Johan Conijn

Ekko van Ierland

Jeroen Smit

L.J. Zimmerman

redaktie adres

Jodenbreestraat 23
Amsterdam 1001
Kamer 2167
Tel. 5254120

redaktioneel:

Wederom dit jaar een extra-dik ROSTRA-nummer.

De redaktie is verheugd dat er zoveel kopij binnengekomen is. Speciale aandacht voor een bijdrage over de ontwikkelingsmodellen van China en India alsmede een artikel over de eventuele doelstellingen van de wetenschap.

Aangezien enkele redaktieleden aan het einde van dit collegejaar de redaktie verlaten worden belangstellenden voor een redaktielidmaatschap verzocht zich in verbinding te stellen met de redaktie.

De sluitingsdatum voor de laatste ROSTRA van dit collegejaar is 17 juni j.l.

Bedankt voor het typen

red.

K.E.E.

WIL DE ECHTE KEE-MAN OPSTAAN?

Voor het verkiezingsnummer (vorige Rostra) is bij de redaktie een artikel afgeleverd door een groepering die zich KEE noemt. Nadere aanduiding van deze initialen werd niet gegeven. Bij het artikel werd de naam + het adres van de schrijver opgegeven. Om wat meer gegevens te verkrijgen probeerden we contact op te nemen met deze persoon. Op het opgegeven adres bleek hij niet te verblijven. Ook in de studentenadministratie kwam zijn naam niet voor.

Gezien het redaktiestandpunt dat een artikel onder groepsnaam geplaatst kan worden indien de naam van de verantwoordelijke auteur bij de redaktie bekend is, besloten wij het KEE-artikel niet in het verkiezingsnummer op te nemen.

Toch lijkt het de redaktie van belang meer over deze groepering te weten te komen. Er is vrij veel over de KEE gesproken, zowel bij staf als studenten. Buiten het gebouw zijn de letters KEE op muren aangebracht. Daarom verzoeken wij leden van de KEE zich bekend te maken aan de redaktie, zodat dit artikel alsnog geplaatst kan worden en verder meer over de denkbeelden van de KEE naar buiten kan komen. Zo ook over de grote vraag waarom de KEE niet aan de verkiezingen heeft deelgenomen.

Ook zij die verder inlichtingen kunnen geven worden verzocht (weliswaar zonder beloning) de redaktie daarvan mededeling te doen.

red.

inhoud:

- REDAKTIONEEL	pagina 2
- CHINA INDIA	pagina 3, 4, 5
- ONDERWIJS EN ONDERZOEK	pagina 6, 7, 8
- WIL DE ECHTE KEE-MAN OPSTAAN?	pagina 8
- OPENBRIEF	pagina 9, 10
- IN MEMORIAM VAN DER SCHROEFF	pagina 11
- PROJEKTGROEPEN in het KANDIDAATS	pagina 12
- DE HISTORIE rond STUDIËKOMPENSATIE	pagina 13
- VERKIEZINGSUITSLAG	pagina 13
- MEDEDELINGEN	pagina 13
- DE LOTERIJ	pagina 14
- 1 ^o JAARS WILLEN ANDERE STUDIE-OPZET	pagina 15
- EXTRANEI ENQUETE	pagina 15

De afbeelding op de voorpagina stelt de Jodenbreestraat voor getekend door L.W.R. Wenckebach.

(uit "Amsterdam omstreeks 1900)

china en india

Zij die trachten een visie te krijgen op het ontwikkelingsvraagstuk in de landen van de derde wereld en het beleid dat daar gevoerd moet worden hopen uit de confrontatie van verschillende strategieën een konklusie te kunnen trekken over welke de geschiktste strategie is. Daartoe bood de vergelijking van wat in de ontwikkelingsgiganten China en India gebeurt een mogelijkheid tijdens een studiedag op 17 mei 1974. De economische fakulteit had voor inleidingen uitgenodigd dr. S.N.Mishra (India) en dr. J.G.Waardenburg (China), beiden verbonden aan het Centrum voor Ontwikkelings Programmering te Rotterdam, terwijl van het panel o.l.v. prof.Zimmerman ook prof.Zürcher en prof.Wertheim deel uitmaakten.

In zijn inleiding gaf dr.Mishra een globale typering van de politieke, sociale en economische component in het beleid dat gedurende de afgelopen vier 5-jarenplannen in India is gevoerd. In het sociale vlak wees hij op de enorme verscheidenheid in taal, welvaartsnivo en voorzieningen binnen India. Op economisch vlak is van invloed de verdeling van de produktiemiddelen tussen de publieke en partikuliere sektor, alsmede het feit dat de produktiewijze varieert van pre-kapitalistische ondernemingsvormen tot volledige staatskapitalistische produktie. Aangaande de faktor grond blijkt alle land in partikuliere hand en de eigendomsrechten, in de grondwet verankerd, leggen de overheid duidelijke beperkingen op bij haar planuitvoering. In het spanningsveld tussen de staat met zijn planapparaat en de individuele besluitvorming onder het bestaande marktmechanisme lijkt de laatste een dominante positie te hebben. Voor de planuitvoering geldt

dat de doelstellingen niet zijn gehaald. Een van de vele oorzaken is de afhankelijkheid van het buitenland. Dr.Mishra noemt als dilemma dat, naarmate de Indiase regering streeft naar meer self-reliance, des te sterker deze afhankelijkheid wordt ervaren als een dwingend noodzaak. Op langere termijn meent hij dat India met zijn hulpbronnen toch in staat moet zijn een groei-doelstelling van 5 % voor wat betreft het bruto nationaal produkt, te halen. De inkomstenverdeling is duidelijk ongelijker geworden; de verdeling van de grond is even ongelijk gebleven als aan het begin van de onafhankelijkheid van India. De grote groep met een inkomen beneden de armoedegrens is gegroeid. In stad en platteland tezamen leeft thans zo'n 40 % beneden dat bestaansminimum. Over een succesvolle aanpak van de enor-

me economische problemen blijft dr. Mishra vaag. Daartegenover legt hij de bewijslast op degenen die menen dat een voortdurende mislukking inherent is aan het economische systeem.

Dr.Waardenburg belicht de Chinese economische ontwikkeling met cijfers, zoals hij ook heeft gedaan in zijn gewaardeerde bijdrage aan het boek onder redactie van E.Zürcher en D.W.Fokkema: "China NU".

In de trendmatige groei van 1952 - 1971, die zowel in de landbouwsector als in de niet-landbouwsector valt te constateren, doet zich tegelijkertijd in beide sectoren een tijdelijke terugval voor gedurende twee perioden: de mislukking van de Grote Sprong Voorwaarts en de recessie tijdens de Culturele Re-

'Een of twee, maakt iedereen tevree'. (India)

Gratis boekenlijst met 400 titels over bedrijfseconomie, accountancy, organisatie, management, commerciële economie, marketing, handelsrecht en fiscaal recht, psychologie en informatica. U kunt deze lijst afhalen op Grimburgwal 11 of op Jodenbreestraat 80. Indien u telefonisch uw adres opgeeft, zenden wij u de lijst gratis toe.

ACADEMISCHE BOEKHANDEL

**Scheltema
Holkema &
Vermeulen**

afdeling economie Grimburgwal 11
en Jodenbreestraat 80, tel. 226777.

twee modellen van eko

volutie. Veel belangrijker dan cijfers is in China het kwalitatieve aspect van de transformatie van de samenleving en van de maximale participatie van elke groep en elk individu. Koos China in zijn eerste ontwikkelingsplannen een strategie die eenzijdig het Russische en westerse industrialisatie-patroon voorop stelde, in de zestiger jaren is het gevaar van de daaruit voortvloeiende ongelijke ontwikkeling onderkend en is de strategie langs 2 lijnen gevolgd: onder leiding van Mao is het beleid omgegooid naar een even grote aandacht voor de landbouwontwikkeling als noodzakelijk fundament voor de industriële

expansie. Het beleid, met sterke nadruk op de ontwikkeling van de plattelandsgebieden, wordt gekenmerkt door de begrippen: commune, decentralisatie, self-reliance, technologie en beloningssysteem. Bij elk van deze begrippen toont China een geheel eigen, van het westerse kapitalisme en het Russische socialisme sterk afwijkende weg te hebben gevolgd; met gunstig resultaat. Ook zijn zij nauw met elkaar verbonden; ze zijn consequenties van een ontwikkelingsvisie, die vooral let op de juiste verhoudingen. Het traditionele gevoel verhoudingen weerklinkt in de titel van Mao's samenvatting van 2 maanden diskus-

sie over de te volgen koers in 1956: "Tien belangrijke verhoudingen". Over de eigenaardigheden van de Chinese strategie zijn door buitenstaanders scheve voorstellingen opgebouwd. Zo wijst inleider op de overdrijver van sommige China-beschrijvers van bijv. morele prikkels en de niet-materialistische oriëntatie van Mao. Het gaat China, met Mao voorop, om de verbetering van het materieel welzijn. Daarbij blijven staat en partij echter wezenlijk geïnteresseerd in het behoud van een goede verdeling van beloning en van lasten. Men houdt voortdurend de juiste relaties in de samenleving in het oog; het

nomische ontwikkeling

beloningssysteem is een van de vormen waarin die weerspiegeld worden.

De paneldiskussie richtte zich op twee hoofdvragen:

1. Kan men een gezamenlijke noemer vinden voor een zinvolle vergelijking tussen de ontwikkelingsstrategieën in beide landen?
2. Welke is de relatie tussen de centrale overheid en de instanties op het laagste nivo?

Voor de gezamenlijke noemer komt in aanmerking de welvaartsverhoging, waar zowel India als China naar streeft. Er zijn tevens andere doelen, zoals verbetering werkgelegenheid, nivellering van inkomens.

Het bij economen bekende vraagstuk van "trade-off" tussen groei en bijv. inkomensverdeling doet zich dan voor. Dr. Waardenburg waarschuwde voor simplificatie. Voor de lange termijn kan men niet zomaar tot een trade-off conkluderen. Prof. Wertheim hecht weinig waarde aan vergelijking op basis van historische cijfers: die van 1950 zijn zo onbetrouw-

baar. Voor hem is voldoende tekenend dat bij een inwonertal-verhouding tussen China en India van 850 - resp. 550 miljoen de graanproduktie thans ligt op 250, resp. 100 miljoen ton. India kan z.i. het nodige leren van China. Wat de inkomensverdeling betreft wijst hij op het misverstand dat de inkomens in China gelijkmatig zouden zijn verdeeld. Stellig niet. Evenwel gaat het in China om een verbetering in de scheve verhoudingen; men is op de goede weg.

Dr. Mishra kan dat niet warmaken voor India, al houdt hij staande dat ook de armste lagen er materieel niet op achteruit zijn gegaan en dat er geen hongergebied is in India. Prof. Zürcher wees nadrukkelijk op de onmogelijkheid om beide landen op één noemer te brengen. Allereerst is in diverse opzichten de Chinese situatie van gebied tot gebied lang niet zo heterogeen als in India (bijv. wat betreft taal, cultuur, irrigatiemogelijkheid). Voorts mist China de voortdurende samenwerking van koloniale verhoudingen. Het belangrijkste is evenwel dat wij zo ontstellend weinig weten over China.

Tijdens de Culturele Revolutie bleek dit overduidelijk: geen buitenstaander wist de situatie te doorgronden. In de voorliggende jaren had geen enkele buitenlander, noch enig Chinees nieuwsmidium ook maar melding gemaakt van de gigantische problemen. De berichten komen achteraf. Contemporain onderzoek van China is onmogelijk. Hier ligt een wezenlijk verschil met India, vanwaar men wel berichtgeving en analyse krijgt, al veronderstelde prof. Wertheim wel een systematische lacune in de informatie over de lagere klassen; de onderzoekingen richten zich op de middenklassen. Aangaande de inkomensverdeling zit men naast gebrek aan cijfers nog met het conceptuele verschil: een inkomensverschil in de westerse onderneming tussen staf en arbeiders van 2 op 1 is voor de westerse econoom totaal geen probleem; in China kan dit onverdraaglijk zijn.

Over het tweede discussiepunt, de relatie tussen overheid en laagste regionen, bleek een zekere gelijkheid in opvattingen te bestaan, dat de tegenstelling tussen India en China is aan te geven met ontwikkeling van bovenaf versus ontwikkeling van onderop. In China staat ook voorop: hoe brengt men de ontwikkeling naar het platteland? Daarvoor worden nieuwe wegen en prikkels gevonden, zonder dat men terugvalt op de autoriteiten zoals in vele mislukte community development programma's tot dusver.

In China lijkt elke gemeenschap, ondanks de onderling soms grote verschillen in beschikbaarheid aan natuurlijke hulpbronnen en in welvaartsniveau, voldoende gemotiveerd om op eigen kracht en met eigen middelen vooruit te komen. In India ontbreekt veelal de politiek-ideologische component, alsmede de lokale motivatie en participatie. Een project wordt spoedig overgelaten aan de expert. Voorts lijken de machtsverhoudingen (bijv. voortvloeiend uit privé-eigendommen van grond) van grote invloed. Is in China de ontwikkeling van onderop fundamenteel, toch penetreert wel degelijk een visie van bovenaf; men zoekt voortdurend het juiste evenwicht tussen beide krachten.

Informatie over de wijze waarop dit gebeurt komt slechts fragmentarisch en met vertraging in de tijd over naar het westen. Toch ligt in dit universeel streven naar de juiste verhoudingen waarschijnlijk de sleutel van het ontwikkelingssucces van China, over welk succes het panel - zij het niet zo expliciet - het eens leek te zijn. Al moet men de waarschuwing van prof. Zürcher ter harte nemen: bij velen leeft het foute idee dat India het voorbeeld is van de eeuwige mislukking en China het voorbeeld van het eeuwige succes.

onderwijs onderzoek

DOELSTELLINGEN IN DISKUSSIE

Dit artikel mag beschouwd worden als een poging tot het aan de orde stellen van een aantal problemen die aan het bedrijven van economische wetenschap verbonden zijn. Om alvast enig inzicht te krijgen welke meningen aan onze fakulteit vertegenwoordigd zijn vroegen we Prof. P. Verburg, die bij de afgelopen fakulteitsraadsverkiezingen op de lijst van het Economische Faculteitsbelang stond, en Drs. R. Knaack van de Partij van de Economisten naar hun opvattingen over het een en ander.

hoge kwaliteit van onderwijs en onderzoek

Kenmerkend voor de laatste verkiezingen was de - ongetwijfeld door iedereen onderschreven - roep om een hoge kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Opvallend was daarbij het onvermogen in de verkiezingsprogramma's duidelijk te maken welke criteria men hanteert bij de beoordeling van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

Prof. Verburg noemde een aantal facetten: "Een docent zal bij het geven van onderwijs de standpunten van de verschillende auteurs zo naar voren dienen te brengen dat een wetenschappelijke twijfel wordt gewekt, die bron moet zijn van objectiviteit (...). Bij benoemingen gaat het om de wetenschappelijke integriteit en bekwaamheid van de betrokkenen ... De noodzaak van bijv. een bedrijfskundige richting of onderwijs in de economie van de sociale zekerheid is niet zo eenduidig, daarover valt te discussiëren. Uitgangspunt blijft verbetering van onderwijs en verdieping van onderzoek. (...) De wijze van bestuderen van een probleem mag niet verworden tot het zoeken naar argumenten voor een van tevoren ingenomen standpunt."

Drs. Knaack: "Universiteit mag geen veredelde beroepsopleiding zijn. Het gaat er in het wetenschappelijke onderwijs om dat studenten de problemen die zich aan hen voordoen zelfstandig en kritisch op een wetenschappelijke manier leren analyseren. Voor het geven van encyclopedisch onderwijs is te weinig tijd beschikbaar. In principe - ook al is dat moeilijk te realiseren - moet je mensen uitrusten met een manier van denken die hen in staat stelt problemen op te lossen. Welke eisen dat stelt aan de methode van onderwijs en aan het onderwijsprogramma daarover is in de onderwijsprogrammakommissie gediscussieerd, maar die discussie zal m.i. op korte termijn opnieuw gevoerd moeten worden (...). Het huidige onderwijs bestaat voor negentig tot negennegentig procent uit de neoklassieke theorie, het marginalistische denken. Studenten moeten echter ook op de hoogte zijn van en kunnen werken met andere methoden van analyse om zodoende voor zichzelf te kunnen bepalen welke methode het beste is. Het zou paternalistisch zijn te zeggen 'neem dat nu maar aan, geloof het maar', wanneer de studenten niet de mogelijkheid geboden wordt andere stromingen te leren kennen en te leren gebruiken".

objectiviteit

De kwaliteit van onderwijs en onderzoek kan o.a. afgemeten worden aan de mate van objectiviteit en de mate waarin aan studenten de mogelijkheid geboden wordt een zelfstandig oordeel over de stof te vormen. Op welke momenten komt die objectiviteit nu in het geding?

Prof. Verburg: "Wanneer eenmaal tot een bepaald project is gekozen, dan stelt de wetenschapper zijn inzichten en vak-kennis ter beschikking. Bij de vraag welk project wel en welk project niet te steunen speelt de persoonlijke overtuiging wel een rol. Een onderzoek met betrekking tot speelholten zou mij niet liggen omdat ik dat niet als een urgent maatschappelijk probleem onderken (...). Wanneer een wetenschapper gevraagd

wordt adviezen uit te brengen is het fysiek en ook menselijk onmogelijk alle mogelijke informatie aan te dragen. Welke informatie gegeven wordt is in zekere mate afhankelijk van de individuele wetenschapper. Er vindt een zekere 'Vorentscheidung' plaats".

Drs. Knaack merkt verder op: "Waardevrijheid hangt samen met de gehanteerde methode van onderzoek. De dominante stroming, het positivisme, acht het de taak van de wetenschapper het economische gedrag van mensen te bestuderen, waarbij men zich dient te beperken tot het aangeven van economische relaties en het afleiden van wetmatigheden. Wat er met de resultaten van dat onderzoek gebeurt moet maar aan andere mensen worden overgelaten, m.n. de politici. Je kunt nu twee vragen stellen t.a.v. het positivisme: a) Wat je als wetenschapper doet is het geven van wetmatigheden in de vorm van 'als-dan-relaties', die de mogelijkheid tot voorspellen, tot beheersbaar maken, bieden. Zeker voor de natuurwetenschappen, maar evengoed voor de economie, zou wel eens kunnen gelden dat je daardoor een kleine groep mensen, nl. diegenen die in de maatschappij een machtspositie innemen, manipulatiemiddelen in handen geeft (...). Hoe de resultaten van je onderzoek gebruikt worden, heb je niet in de hand. Je ziet dat economische theorieën gebruikt worden voor het nastreven van bepaalde politieke doelstellingen. b) Of het wel vol te houden is dat de methode van onderzoek die je bij het vergaren van wetenschappelijke kennis hanteert, je in staat stelt dat objectief te doen, in die zin dat je niet wordt beïnvloed door allerlei maatschappelijke oordelen en je maatschappelijke positie. Twee reacties zijn mogelijk: de één zegt het is misschien wel waar dat normatieve aspecten een rol spelen, maar het valt toch wel mee; anderen erkennen dat wetenschapsbeoefening niet los kan worden gezien van je maatschappelijke verantwoordelijkheid. Zij trekken daaruit de conclusie dat je de gehanteerde waarden en normen zo goed mogelijk expliciet zult moeten maken. Een discussie hierover mag aan de fakulteit niet uitblijven".

waardevrijheid

In dit verband is het misschien zinvol het artikel 'Moderne wetenschap en waardevrijheid' van Prof. O.D.Duintjer te noemen 1). Prof.Duintjer onderscheidt in dit artikel een aantal niveaus waarop moderne wetenschap en waarden met elkaar in aanraking komen. Ik noem hier: Waarden die ten grondslag liggen aan wetenschappelijk onderzoek: Het beginsel van waardevrijheid kan dus niet betekenen dat wetenschap een normloos gebeuren zou zijn, dat zij zelf geen waardegrondslag zou hebben. Integendeel, het beginsel van waardevrijheid is zelf een normatieve eis, die behoort tot de constituerende waarden van de moderne wetenschap. Waarden achter de selectieve gezichtspunten en kernbegrippen van wetenschappelijke theorieën: Elke probleemstelling wordt geleid door selectieve gezichtspunten die deels zijn neergeslagen in theoretische grondbegrippen. Welnu, achter deze selectieve gezichtspunten en kernbegrippen verschuilen zich dikwijls buitenwetenschappelijke waarden. Waarden bij het opzetten van onderzoeken waarvan de resultaten voorzienbaar relevant zijn voor bepaalde maatschappelijke machten: De keuze van onderzoekgebieden in de wetenschap heeft niet alleen met waarden te maken bij de conceptuele gezichtspunten, maar ook bij de vraag in hoeverre de te verwachten resultaten van het onderzoek voorzienbaar van belang kunnen zijn voor bepaalde maatschappelijke machtsgroepen die soms in conflicten verwickeld zijn en die deze resultaten zullen gebruiken te hunnen gunste en tot nadeel van de tegenstanders'. Prof.Duintjer constateert dan: "Indien wordt volstaan met vermeerdering en vervolmaking van wetenschappelijke kennis zonder meer, dan is de wetenschap in feite een leverancier van middelen aan de sterkste krachten in de maatschappij om alle andere mee te sturen. Het 'wij' in de wetenschappelijke informatie over wat wij kunnen doen is dan niet het 'wij mensen', maar het 'wij' van de geprivilegieerde machten". Vervolgens stelt hij de vraag of aan het ethos dat immanent ten grondslag ligt aan het wetenschappelijk handelen wellicht ook elementen te ontleen zijn die aan de hele samenleving kunnen worden voorgehouden als morele en politieke waarden. Duintjer beantwoordt de vraag niet, maar merkt op: "De intern wetenschappelijke waarden die ten grondslag liggen aan wetenschappelijk onderzoek, zijn zelf geen resultaat van wetenschappelijk onderzoek, maar blijven waarden waarvan het existentiële gewicht moet worden afgewogen tegen het gewicht van mogelijk andere waarden waardoor een gemeenschap zich kan laten leiden". Tot slot: "De moderne wetenschap blijkt zo verweven met maatschappelijke tendenties, dat het zeker mede op de weg ligt van de universiteiten om te wijzen op de noodzaak van een maatschappelijke waardediskussie betreffende de richting en de prioriteiten van de hele samenleving en om in eigen kring met deze discussie alvast een begin te maken".

faculteitsbelang

Gevraagd naar de criteria die gehanteerd dienen te worden bij problemen ten aanzien van de faculteit, het onderwijs en onderzoek, antwoordde Prof. Verburg dat uiteindelijk elk stemgedrag gebaseerd dient te zijn op het faculteitsbelang. Wij stelden daarop de vraag of het nastreven van het faculteitsbelang voldoende garanties biedt voor het op verantwoorde wijze functioneren van de economische faculteit in de maatschappij. Prof.Verburg: "Als dat het enige criterium is, niet. Zowel horizontale als vertikale coördinatie zal noodzakelijk zijn. Het enge faculteitsbelang kan botsen met andere belangen. In laatste instantie zullen hogere bestuursorganen de verschillende belangen moeten afwegen".

machtsgroeperingen

Gewezen op de problematiek van het bestaan van machtsgroeperingen zei Prof. Verburg graag meer onderzoek te willen hebben naar het falen van de parlementaire democratie ("Alleen daar ben ik dan niet geschikt voor"), naar mogelijkheden tot verbetering. "Onjuist is het om apodiktisch te stellen: "Democratie X is waardeloos; die moet vervangen worden door democratie Y, want die is beter, terwijl dat laatste een onbewezen stelling is." Prof. Verburg merkte in dit verband op dat van alle groeperingen, die op een gegeven moment deelnemen aan een experimentele democratie, geëist moet worden bij te dragen aan het slagen van dat experiment. Het zou onjuist zijn te zeggen: "Ik ben nu eenmaal voor democratie Y en zal dus alle andere vormen torpederen om maar te kunnen bewijzen dat Y het beste is".

rol van economie

We stuiten hier op de vraag in hoeverre de maatschappelijke structuur waarbinnen de economie bedreven wordt garanties biedt voor het tot zijn recht komen van de verantwoordelijkheid van de wetenschapper. Drs.Knaack: "We kunnen er niet om heen te gaan discussieren over de plaats die de economie in de maatschappij inneemt en wat dat voor consequenties heeft. Het is niet of nauwelijks mogelijk om onbekommerd waarde vrije wetenschap te bedrijven. Het is onmogelijk, misschien kun je er naar streven, maar de facto is het onmogelijk."

Onderstaand berichtje uit het Parool van maandag 20 mei 1974 kan misschien dienen als illustratie van de verwevenheid van politiek en wetenschap.

PROF. PAIS:

'Herverdeling inkomens heeft grens bereikt'

(Van onze soc.-econ. red.)

AMSTERDAM, maandag. — "In Nederland heeft de herverdeling van inkomens via belastingen, subsidies en sociale verzekering haar grens bereikt. Ik ben van mening dat de verhouding tussen looninkomens en niet-looninkomens in de gevarenzone is geraakt. Verdergaande achteruitgang van het aandeel van de niet-looninkomens dreigt de werkgelegenheid op grote schaal in gevaar te brengen."

Dit verklaarde prof. dr. A. Pais, hoogleraar in de voortgezette bedrijfs-economie aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam, zaterdag op een ledenvergadering van de Kring van Amsterdamse Economen. Bij de discussie over inkomensongelijkheid in Nederland wordt naar de mening van deze Amsterdamse hoogleraar te zeer vergeten, dat het een probleem ter grootte van een peuleschil is in vergelijking met dat van de internationale inkomensongelijkheid. Enig gevoel voor verhoudingen zou dan ook in de Nederlandse inkomensdiscussie niet misstaan, aldus prof. Pais.

Welke van de volgende uitspraken is (on)juist?

- Prof. Dr. A. Pais is hoogleraar in de voortgezette bedrijfseconomie.
  - De heer Pais leutert altijd en zijn uitspraken moeten dan ook in dat licht gezien worden.
  - De uitspraken van de heer Pais komen uitsluitend voort uit zijn grote bezorgdheid ten aanzien van de werkloosheid. Dat het aandeel van de winsten in het nationaal inkomen toe zou moeten nemen, ten einde de werkloosheid te bestrijden, acht de heer Pais een ongunstig neveneffect.
  - Het probleem Pais is slechts een probleem ter grootte van een peuleschil in vergelijking met dat van de internationale inkomensongelijkheid.
- N.B. Gevraagd is welke is (on)juist.

moderne wetenschap

De discussie over de verantwoordelijkheid van de wetenschapper speelt binnen de natuurwetenschappen al veel langer. In het jubileum nummer van Folia Civitatis (2) schrijft Drs. Maarten Coolen: "Wat ik in dit artikel wil doen is nagaan hoe in de discussies rond dit thema het begrip verantwoordelijkheid is gehanteerd en van karakter veranderd en hoe deze ontwikkeling geresulteerd heeft in het stellen van bepaalde eisen aan de studieprogramma's. (...)" In de tijd van de koude oorlog, van de Rugwash beweging was het de verantwoordelijkheid van de wetenschapsman de wetenschap ten goede te laten komen aan de gehele mensheid, in dienst van de vrede en niet aan een bepaalde macht. Over de discussie in 1968 schrijft hij: De nadruk lag nog sterk op persoonlijke verantwoordelijkheid, geheel in overeenstemming met de klassieke medische ethiek: of je al dan niet mee deed met een bepaald onderzoek, bepaalde jezelf als een autonoom onderzoeker (vergelijk hier de autonome arts) op grond van je eigen achtergronden (en vooroordelen). (...) In latere discussies (...) werd dit "verantwoordelijk zijn voor je resultaten" op tweeërlei wijze geproblematiseerd. Ten eerste was daar de vraag of je verantwoordelijkheid wel in bovengenoemde ethische zin moest opvatten en ten tweede groeide de twijfel of het wel juist was de verantwoordelijkheid te stellen in verband met de resultaten van onderzoek. (...) Hoewel de ontwikkeling van de moderne wetenschap een verantwoordelijk subject meer dan ooit noodzakelijk maakt, om namelijk de problemen en mogelijkheden van de industriële samenleving aan te kunnen, lijkt die zelfde samenleving het juist onmogelijk te maken dat iemand aan zijn verantwoordelijkheid gestalte geeft. (...) Enerzijds moet je niet praten over verantwoordelijkheid in de zin dat iemand dat behoort te zijn, in ethische zin dus, maar je moet kijken welke voorwaarden in onze samenleving gerealiseerd moeten worden opdat wetenschapsmensen dat kunnen zijn. En anderzijds je moet je ook bezighouden met de grenzen van wat met de methode van de moderne empirische wetenschap te begrijpen valt, met de beperktheid en de betekenis van de rationaliteit die in de wetenschappen van de bèta-fakulteit vervat ligt. (...) In de syllabus van het Studium Generale "Verantwoordelijkheid als probleem" wordt onder deskundigheid verstaan inzicht in en macht over bepaalde processen, enkel in de volgende vormen:

- deskundigheid binnen een bepaalde tak van wetenschap;
- deskundigheid ten aanzien van de relatie van deze tak tot bepaalde andere takken van wetenschap;
- deskundigheid ten aanzien van de relatie van deze tak van wetenschap tot het geheel van wetenschappen en maatschappij waarin deze tak tot ontwikkeling is gebracht.

Deskundigheid in deze driedelige vorm, zo werd gesteld, en vooral de derde vorm van inzicht, is voor waarde opdat een wetenschapsman zijn verantwoordelijkheid als wetenschapsman in de samenleving gestalte kan geven. (...) In de loop van dit artikel is naar voren gekomen dat de verantwoordelijkheid van de weten-

schapsman in de industriële samenleving slechts mogelijk is als aan de voorwaarde is voldaan dat er een inzicht aanwezig is in de samenhang van wetenschap en samenleving. Bovendien bleek dat vanwege de gekompliceerdheid van deze samenhang dit inzicht niet anders dan door studie kan worden verworven."

kriteria

Het zal zo langzamerhand duidelijk zijn geworden dat er over de eisen die men aan het wetenschappelijk onderwijs kan en moet stellen, over de vraag wat goed onderwijs is, over de rol van de economische wetenschap in de maatschappij veel meer te zeggen valt dan in de fakulteitsraadverkiezingen naar voren is gekomen. Daar juist discussies over deze vragen antwoord zouden moeten geven op de vraag hoe een studieprogramma er uit moet zien, welke docenten benoemd moeten worden, en in welke richting de economische fakulteit zich op lange termijn zal moeten ontwikkelen, geeft het te denken dat deze discussie aan onze fakulteit nog steeds is uitgebleven.

Wat de uitslag zal zijn wanneer we de gedoede stof en de wijze van doceren, of de deskundigheid van de docenten, zouden gaan toetsen aan een aantal van de in dit artikel genoemde criteria wil ik vooralsnog aan de lezer over laten. Belangrijk is dat op tamelijk korte termijn duidelijke criteria en doelstellingen ten aanzien van onderwijs en onderzoek geformuleerd worden, zonder daarbij over de problematiek van de verantwoordelijkheid, de waardevrijheid, de methodenstrijd en de positie van de economische wetenschap in de maatschappij heen te stappen.

Zowel Drs. Knaack als Prof. Verburg geven suggesties ten aanzien van de wijze van discussieren.

Drs. Knaack: "Belangrijk is in deze zaak beraad met de achterban te houden en te komen tot een beleid op langere termijn op basis van programvergelijking."
Prof. Verburg: "In de discussie dient men zich loyaal op te stellen, zich te houden aan genomen beslissingen en het gaat er om in redelijkheid de belangen af te wegen."

Ekko van Ierland

m.m.v. Gerard Böttcher

- Voetnoten: 1) 'Moderne wetenschap en waardevrijheid' door Prof. dr. O.D. Duintjer. Uit: Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte, 62 nr. 1, jan.'70, blz.22-44
- 2) 'Zonder 'wetenschap en samenleving' in studie blijft natuurwetenschap weinig verantwoordelijk' door Drs. T. M.T. Coolen. Uit: Folia Civitatis, 13 oktober 1973-fc 25 jaar - pag. 30 en 31.

intree

BEGELEIDERS GEZOCHT VOOR

INTREE-DAGEN

INTREE is een algemene introductie voor de eerstejaars van de Universiteit van Amsterdam. De laatste week van augustus zal het de nieuwkomers een grote steun geven bij hun eerste konfrontatie met de grote, indrukwekkende stad die Amsterdam is. Uitgangspunt van het programma is dan ook een prettige sfeer te creëren waarbij hun indrukken zo optimaal mogelijk kunnen worden gevormd. Vandaar dat er o.a. een zeer uitgebreid cultureel programma wordt opgezet dat karakter-trekken begint te vertonen gelijk aan die van een Holland Festival. Behalve dit aspect dat over de hele week uitgespreid zal worden komt er een studie-oriënteringsdag, een Amsterdamdag, een buitensportdag, een dag rond het Museumplein, allen met een uit zijn voegen barstend programma. En daartussen zit de eerstejaars, overweldigd en geïntimideerd door deze stortvloed van mensen en gebeurtenissen. Het duwtje in de schuchtere rug door intree zou geen effect hebben, als INTREE op haar beurt niet gesteund werd door begeleiders. Zij zorgen voor het opvangen en begeleiden van een groepje mensen, 8 à 10 in getal, waarmee ze dan een week optrekken. En gezien het grote aantal aankomenden is er ook behoefte aan veel begeleiders. Lijkt het je leuk je studiejaar zo te beginnen, geef je dan op bij onderstaand adres. Staat je tijdsbesteding in die laatste week van augustus nog niet helemaal vast, dan bestaat de mogelijkheid je onder voorbehoud op te geven. De INTREEdagen zijn van 26 tot en met 30 augustus. Een voorbereiding en oriëntatie van het begeleider zijn, vindt plaats twee dagen in de tweede week van juni of twee dagen in de laatste week van juni. Nader bericht hierover volgt.

De INTREEdkommissie.

Opgave bij: Bureau Studentenzaken, Singel 445, tel:5254303.

Open brief

Open brief van de Aktiegroep

Ekonomen aan de docentleden van de Faculteitsraad

Mijne Heren,
In de vergadering van 29 april j.l. heeft u andermaal de door ons voorgedragen kandidaat afgewezen voor het lidmaatschap van de benoemingscommissie lectoraat Economie van Centraal Geleide Volkshuishoudingen, hoewel deze kandidatuur door de gehele studentenfractie gesteund werd. U legde daarbij het criterium "deskundigheid" aan. Dat is voor ons een aanvaardbaar criterium in die zin, dat wij van alle door ons voor te dragen kandidaten voor structuur en benoemingscommissies hebben vastgesteld, dat zij in staat kunnen worden geacht gestalte te geven aan de wetenschapsopvatting van de groep.

Deze wetenschapsopvatting zal u niet onbekend zijn; wij hebben althans herhaalde malen gepoogd om u ervan te doen kennis nemen.

In de eerder genoemde vergadering brachten wij u b.v. een discussiestuk onder ogen, waarin voor de zoveelste maal op inhoudelijke gronden voor de instelling van een leerstoel Marxistische Economie werd gepleit. U was niet in staat tot enige inhoudelijke kritiek op het ingebrachte stuk, anders zou u dat beslist niet hebben nagelaten. Nu bracht u met een ordevoorstel de discussie na vijf minuten tot een einde, waarna uiter-

aard werd besloten om een leerstoel Marxistische Economie niet in de docentenplaatsbegroting op te nemen. Het blijkt dat u iedere wetenschapsdiscussie uit de weg gaat en zeker geen institutionalisering daarvan wilt in de vorm van een leerstoel Marxistische Economie, hoezeer dit ook ten goede zou komen aan de economische wetenschap als zodanig. Wij moeten hieruit opmaken, dat u zich niet opgewassen voelt voor een dergelijke discussie. Uw verdere opstelling vloeit hier eigenlijk logisch uit voort.

Nu u niet in staat bent om de bal te spelen, mikt u op personen, i.c. onze kandidaat voor de commissie E.C. G.V. Wij willen erop wijzen, dat het door u hier gehanteerde deskundigheidsbegrip, nl. het aantal afgelegde doctoraal tentamens, zonder adequate wetenschapsdiscussie in de lucht komt te hangen. In de huidige onderwijsopzet aan onze faculteit is de voortgang van de studie, zoals deze in afgelegde tentamens tot uitdrukking komt, geen garantie voor de ontwikkeling van een visie op de economische wetenschap bij de student en is dan ook geen indicatie voor zijn eventuele deskundigheid. Aangezien echter de Aktiegroep als podium voor wetenschapsdiscussie functioneert, kan zij althans voor haar leden een uitspraak over deskundigheid doen, d.w.z. bepalen of er sprake is van een ontwikkelde visie op de economische wetenschap.

Overwegende, dat u tot nu toe een inhoudelijke discussie met ons uit de weg bent gegaan, wijzen wij uw oordeel over de door ons voorgedragen kandidaat af en dringen wij aan op revisie van dit besluit. Mocht u alsnog met ons in discussie willen treden, dan is hiervoor de mogelijkheid op het door ons binnenkort te houden Werkcongres. Op deze dagen zal met de studenten gesproken worden over onderwijs en wetenschap aan onze faculteit.

AKTIEGROEP EKONOMEN

Bijlage bij de open brief van de Aktiegroep Economen

KRITIEK OP DE EKONOMIE

Het onderstaande artikel is grotendeels gelijk aan de brief, welke wij op 5 april j.l. aan de Faculteitsraad schreven. Naar aanleiding van de toen te houden discussie over de leerstoelenbegroting van de Faculteit wezen wij op het belang, dat de instelling van een leerstoel Marxistische Economie zou kunnen hebben voor het niveau van de economiebeoefening aan onze Faculteit.

Het eerste deel van de brief ging in op de huidige praktijk van de economische analyse en de rol van de wiskunde daarin. Het bestrijdt de visie, zoals deze ook weer naar voren kwam in de discussie over het Colloquium Doctum (toelatingseisen voor mensen met een deficiënte vooropleiding) in de Faculteitsraadsvergadering van

29 april j.l., dat er zonder wiskunde geen economiebeoefening van betekenis kan zijn. Onze conclusie is, dat de huidige praktijk van modellenbouw de pretentie heeft om vervangend te zijn voor empirische waarneming en expliciete interpretatie in de economische wetenschap, waardoor de verdere ontwikkeling afgeremd wordt.

Deel II van de brief geeft aan, dat de essentie van de Marxistische Economie haar onversluisde visie op het maatschappelijk en economisch gebeuren is. Zij verschuilt zich niet achter de schijnobjectiviteit van wiskundige modellen, maar expliciteert in haar begrippenapparaat de verbinding van het feitelijk functioneren van de kapitalistische maatschappij met haar standpunt daarover. De wijze waarop dit gebeurt in *Das Kapital* sluit een primitieve apologie (verdediging) van bepaalde zaken uit, maar is bv. bepalend voor de omvertroffen prijsstheorie. Nemen wij het begrip Waarde. Het is de analytische vorm van de opvatting van Marx over de uitbuiting. Het gaat niet, zoals een aantal positivistische economen stelt ten onder in de confrontatie met het prijsvormingsproces, maar blijft een centrale rol spelen in die zin, dat het de Marxistische prijsstheorie het karakter van een dynamisch structurele theorie verleent.

Overdruk van een brief aan de leden van de Faculteitsraad dd. 1.4.74

DEEL 1

De moderne economie pretendeert een hoge mate van verfijning in de economische analyse te hebben aangebracht. Zij meent, dat de economie door een modelmatige aanpak als wetenschap vooruit is gegaan en gaat met deze methodologische pretentie zowel voorangangers als hedendaagse critici te lijf. De moderne economie stelt zich instrumenteel op en ontkent ideologie te zijn. Bekend is de wijze waarop de studenten in de economie al vanaf het begin wordt bijgebracht, dat de economie een middel t.o.v. (politieke) doelstellingen is. Met deze doelstelling houdt de econoom zich niet bezig, aangezien hij dan ophoudt econoom te zijn.

Dezelfde student wordt ook geleerd dat economie hetzelfde is als wiskunde, uitgezonderd enkele opmerkingen over schaarste welke de "eigenlijke" wetenschap vooraf gaan. Vele gevorderde studenten zien echter de zwakte

in van sommige artikelen en grotere werken van hun leermeesters, waar deze wetenschapsopvatting wordt weergegeven. Zij worden in deze artikelen geconfronteerd met een vaak nogal triviale probleemstelling, die dan gevolgd wordt door eindeloze stelsels differentievergelijkingen, welke bij iedere aanneemelijke constellatie der coëfficiënten toch exploderen. Met wat gegoochel en bedriegerijtjes trachten men tot een oplossing te komen, waarbij altijd iemand zijn vinger kan opsteken met de vraag of de waarde van de naar binnen gesmokkelde parameter op de een of andere wijze door empirisch onderzoek te verkrijgen is.

Methodologisch is de verfijning in de economische analyse niet door neopositivisten te beredeneren. Waar zij trachten de exactheid en consistentie van de wiskunde aan te tonen, geven zij niet aan wat nu precies de betekenis is van het gebruik van formeel-logische concepten in een empirische wetenschap. De economische "wetenschap" wordt daarmee tot "nothing but a box of tools".

Deze kritiek blijkt ook binnen de kring van moderne economen voor te komen. In een artikel dat enige jaren geleden in de *Economic Review* is verschenen n.a.v. een interview met Leontiev stelde deze, dat de economie al gedurende enkele decennia lijdt aan een gebrek aan oorspronkelijke hypothesen en dat de formalisatie hiervoor geen substituut is. Dit is geen kritiek op de formalisatie als zodanig, zodat zijn oplossing, een uitbouw van de empirie, als onwezenlijk moet worden beschouwd. Zij komt zonder discussie over visie van de burgerlijke economie op zichzelf als empirische wetenschap neer op verdere aanmoediging voor verfijning van de statistische analyse. Wij moeten concluderen, dat de positivistische economie geen enkele methodologie meer bezit t.a.v. de vorming van hypothesen buiten de kwantitatieve analyse. Het is een formeel gesloten systeem en alle inductie is nog slechts simulatie binnen het systeem.

In onze wetenschap is de waarneming echter in principe eindig en zijn deze gegevens als zodanig weinig vatbaar voor simulatie. Iedere poging daartoe leidt tot een schijnempirie; in de economie kan de empirie niet op eenzelfde wijze als b.v. in de natuurkunde geformaliseerd worden. Het zou zonder meer een niveausherstel zijn als weer een aan de empirie van de economische wetenschap geëigende methodologie zijn plaats zou krijgen naast de kwantitatieve analyse. De eventuele, maar altijd beperkte, mogelijkheden van de kwantitatieve analyse kunnen dan nog eens bekeken worden.

DEEL 2

Bij de klassieke en andere grote economische scholen was de economie politieke (maatschappelijke) economie. Economie was de wetenschap, welke de meest evidente samenhang van het huidige bestaan analyseert, de wetenschap, welke de kapitalistische maatschappij beschrijft in de aspecten, welke het meest kenmerkend voor haar zijn, nl. de economische. Op deze verworvenheden kon Marx zijn kritiek der Politieke Economie bouwen, waarmee hij de traditie van de klassieke economie voortzet, nl. de maatschappelijke ontwikkeling als uitgangspunt neemt. In de moderne economie is deze traditie geheel verloren gegaan, is de ontwikkeling gestagneerd door de verwijdering van een progressieve maatschappijvisie uit de wetenschap. In de marxistische economie is een dergelijke maatschappijvisie daarentegen constitutief voor haar methodologie, zonder dat zij daarmee tot een apologie of geloof wordt. (Berger's definitie van godsdienst (Sacred Canopy, 1967), nl. dat deze alles een uiteindelijke staat van ontologische geldigheid verleent, gaat eerder op voor de moderne economie, dan voor de marxistische).

De marxistische economie heeft zijn meest complete gestalte bij Karl Marx zelf. Daarnaast is er de afgelopen 100 jaar een verdere ontwikkeling geweest, welke vooral een bewijs is van de toepassingsmogelijkheden van de marxistische economie in veranderende situaties. De marxistische economie is nl. bij uitstek geëigend voor de analyse van dynamische processen. Dat blijkt bijvoorbeeld bij de analyse van de economische cycli. Terwijl pas de laatste 15 jaar er in de positivistische economie enige vorm van integratie van economische groei en conjunctuur bestaat, is de samenhang van deze momenten altijd het uitgangspunt geweest van de marxistische analyse. Ook de prijsstheorie is in de marxistische economie een dynamische theorie. De discrepantie tussen de waarde en prijs is niet een inconsistentie in de theorie, maar veel eerder wezenlijk om aan te geven, dat er trendposities bestaan in de relatieve prijsvorming, die nauw samenhangen met de economische structuur.

Zonder hierop nu verder in te gaan lijkt het ons, ook de toestand van de positivistische economie in aanmerking nemend, wenselijk om tot de instelling van een leerstoel marxistische economie over te gaan. Ons inziens zou dit een verrijking van de economiebeoefening betekenen.

IN MEMORIAM

VAN DER SCHROEFF

Van der Schroeff was een voortreffelijk leermeester en een briljant docent. Vele oud-studenten zullen zich het horloge van Van der Schroeff herinneren. Het horloge, dat hij steeds niet liet vallen ten bewijze van het bestaan van de wet van de zwaartekracht en van andere - ook economische - wetten. Hij had de gave van het woord. Dat blijkt ook uit zijn geschriften. De stof, die hij wilde overdragen kon hij zo verwoorden dat de luisteraars niet alleen gefascineerd behoorden, maar ook na afloop van het college de kern van het betoog konden reproduceren. Zijn Sinterklaascolleges op rijm zijn onvergetelijk. Op deze wijze heeft hij vele generaties studenten geschoold in de bedrijfseconomische theorie. Zijn grote capaciteiten als leermeester komen ook tot uiting in de vele proefschriften, die onder zijn leiding zijn tot stand gekomen.

Ook als bestuurder heeft Van der Schroeff de faculteit in ontelbare functies gediend. Vier jaar lang was hij voorzitter van de faculteit, maar ook de vele andere bestuurlijke functies, die nu eenmaal in een faculteit voorkomen, heeft hij wel op enig moment vervuld. Ik noem daarvan slechts het directeurschap van het Seminarium voor Bedrijfshuishoudkunde en later van het Instituut voor Bedrijfseconomie en Accountancy. De totstandkoming van dat Instituut, die samen viel met het betrekken van een nieuwe behuizing ervoor aan de Herengracht, is voor hem een grote voldoening geweest. Van der Schroeff had steeds een zeer duidelijke mening over de oplossing van bepaalde problemen. Ging die oplossing in een richting die hij onjuist achtte dan probeerde hij onvermoeibaar te sturen in de zijns inziens gewenste richting. Steeds heeft hij - ook in de tijd dat zijn gezondheid te wensen overliet - met volledige inzet de belangen van de Faculteit nagestreefd.

Uit zijn wetenschappelijke werk blijkt een grote liefde voor de bedrijfseconomie. Daarnaast had hij ook een grote liefde voor de muziek. Wellicht heeft hij ooit wel gewenst om als musicus, als dirigent of als componist, door het leven te gaan. Het werd bedrijfseconomie. Toch heeft hij in de beoefening van die wetenschap elementen van die andere liefde

gebracht, zoals hij ook in de muziek oog voor de economie had. Hij zei eens tegen mij: "Mozart was een groot econoom". Toen ik wat verbaasd keek, reageerde hij - eveneens verbaasd dat een dergelijke uitspraak nadere toelichting behoefde - met de woorden: "Vergelijk Mozart met Bruckner en Mahler. Mozart kiest steeds een uiterst doelmatige bezetting, de kwantitatieve verhoudingen zijn optimaal". Zo zag hij de economie in de muziek.

Omgekeerd bracht hij in zijn wetenschappelijke werk een zekere artistiekheid, die men ook in zijn voordrachtskunst kon opmerken. Zijn artikelen en boeken zijn voorbeelden van een uiterst zorgvuldige compositie. Steeds weer vroeg hij zich af hoe zijn werk bij de lezer zou overkomen. Het is hier niet de plaats om een beoordeling van het werk van Van der Schroeff te geven. Ik noem uit zijn grote oeuvre slechts de boeken over kosten, over organisatie en over de kwantitatieve verhoudingen. Vele economen in - en zelfs buiten - ons land hebben er een deel van hun bedrijfseconomische kennis aan te danken.

Van der Schroeff was een leerling van Limperg. Voor een derde generatie Amsterdamsche economen valt de grote invloed, welke Limperg op zijn leerlingen heeft uitgeoefend, moeilijk te verklaren. Steeds weer valt ons de grote - ook emotionele - binding op die deze leerlingen met hun meester hebben. Men kan grote bewondering hebben voor het monumentale theoretische gebouw dat door Limperg is opgetrokken. Toch moet men erkennen dat in de loop van de tijd die wetenschap verder wordt ontwikkeld en dat op elke theorie kritiek mogelijk is. Naar mijn oordeel wordt het werk van Van der Schroeff gekarakteriseerd door een worsteling tussen enerzijds aanhanlijkheid aan de persoon en eerbied voor het werk van Limperg en anderzijds erkenning van de juistheid en actualiteit van andere eigentijdse opvattingen. Deze ontwikkeling kan men vooral waarnemen in zijn boek over de kostenproblematiek. Het is verheugend dat hij het verschijnen van de achtste druk van zijn "Kosten en kostprijs" nog heeft mogen meemaken. Immers - zoals hij zelf zou zeggen - scripta manent !

Onverwacht is de emeritus-hoogleraar Dr. H.J. van der Schroeff overleden. Graag voldoe ik aan het verzoek van de redactie om hem voor ROSTRA te herdenken. Vele jaren is Van der Schroeff aan onze Faculteit verbonden geweest. Vlak na de oprichting van de Faculteit - toen nog Faculteit der Handelswetenschappen - in 1922 ving hij de studie aan. Reeds tijdens zijn studententijd werd hij assistent van Limperg. In 1933 verliet hij de Faculteit voor een loopbaan in het bedrijfsleven, maar reeds in 1938 keerde hij terug als lector. In september 1945 werd hij benoemd tot gewoon hoogleraar in de bedrijfshuishoudkunde. Tot zijn emeritaat op 1 september 1970 heeft hij derhalve de Faculteit bijna veertig jaar gediend. Er is dan ook alle aanleiding - ook voor jongere generaties studenten, die Van der Schroeff niet hebben gekend - voor een in memoriam.

L.A. Ankm

PROJEKT GROEPEN IN HET

KANDIDAATS

een serieuze alternatieve onderwijs-
vorm

Kandidaats- en propedeusestudenten zullen zich ongetwijfeld herinneren, dat wij als studentleden van de kandidaatsraad een handtekeninglijst hebben laten rondgaan, waarin gepleit werd voor paper- respectievelijk keuzevakvervangende projectgroepen in het kandidaats. Nu draait de ambtelijke molen ook aan deze fakulteit niet snel maar de Kandidaatsraad heeft intussen niet stilgezeten en als deze Rostra verschijnt, zal het voorstel om "Experimentele onderwijsvormen" in het kandidaats een plaats te geven wel bij de Onderwijscommissie zijn beland. Voordat dit voorstel werd geformuleerd heeft de Kandidaatsraad een onderzoek gedaan naar de ervaringen van de deelnemers aan de projectgroepen Capita Selecta, Stakingsrecht en Imperialisme d.m.v. enquêtes onder de studenten en gesprekken met de docenten. Over deze drie groepen en de ervaringen van de deelnemende studenten wil ik hier iets vertellen.

capita

selecta

Aan Capita Selecta hebben 20 studenten deelgenomen, d.w.z. er werden 2 groepen van 10 gevormd. De leiding was in handen van Drs. R. Knaack en B. Thio. Het onderwerp waar de groep zich mee heeft beziggehouden, was Waarde-, kapitaal- en algemene evenwichtstheorieën. Achtereenvolgens werden het waardebegrip bij Smith, Ricardo en Marx behandeld, daarna werden de hoofdlijnen van de Neoklassieke theorie besproken zoals die aan de fakulteit worden gedoceerd en recente kritieken daarop van auteurs als Joan Robinson en M. Dobb. Dit zijn onderwerpen die in het huidige studieprogramma niet of nauwelijks aan de orde komen. De werkwijze van de groep was de volgende: Elke deelnemer schreef individueel een inleiding, waarvan het onderwerp en de literatuur door de docenten waren vastgesteld. Tijdens de wekelijkse discussie-bijeenkomsten gaf de inleider een toelichting op zijn/haar stuk dat daarna besproken werd. Elke deelnemer maakte daarnaast een discussieverslag van een bijeenkomst.

Er zijn al verschillende groepen Capita Selecta geweest en ook nu is er een bezig. Als de groep volgend jaar weer van start gaat (een beslissing die van de vakgroep afhangt) zal een keuze worden gemaakt tussen de onderwerpen socialistische economie en waardekapitaal- en alg. evenwichtstheorieën.

stakingsrecht

De groep Stakingsrecht c.l.v. Mevr. Mr. G.Oly met 14 deelnemers was meer een projectgroep in de eigenlijke zin van het woord. Je zou Capita Selecta (CS) dan een themagroep kunnen noemen, omdat de inleidingen verschillende onderwerpen behandelen, waarbij het waardebegrip de rode draad was die de inleidingen met elkaar verbond. De groep Stakingsrecht (ST) heeft de twee wetsontwerpen die er toen, in 1970, over stakingsrecht waren, in een ruim kader besproken. De werkwijze van deze groep was ook anders dan die bij CS. Tijdens de eerste bijeenkomst sprak de groep af dat de deelnemers bij het bestuderen van de literatuur lijstjes zouden opstellen van vragen die tijdens het project aan de orde zouden moeten komen. Die lijstjes werden samengevoegd tot één lijst en aan de hand daarvan werden drie groepen gevormd die zelfstandig aan het werk gingen en vergaderden. Daarnaast werden driemaal per week algemene vergaderingen gehouden. Het is duidelijk dat samenwerking erg belangrijk is in zo'n groep, iets waarin men in het gewone onderwijs bijna geen ervaring opdoet.

De groep Imperialisme tenslotte met 10 deelnemers werd gevormd op initiatief van de studenten zelf. Men bestudeerde verschillende imperialismetheorieën, vooral marxistische, een onderwerp dat in de studie niet aan de orde komt en in het algemeen gezien wordt als een verschijnsel uit de vorige eeuw dat nu niet meer voorkomt. Bovendien ontbreekt aan onze fakulteit

het onderwijs in de marxistische economie. De studenten begonnen aan het project zonder begeleiding maar zochten en vonden later een docent van het ISMOG om hen te begeleiden.

Om een indruk te krijgen van de ervaringen van de studenten met hun groep hebben we hen allemaal een vragenlijst toegestuurd en nog gegevens geput uit een evaluatierapport dat bij ST was opgesteld door Mevr. Oly. Gevraagd werd o.a.: de reden(en) om deel te nemen, of en wat men ervan geleerd had, wat men vond van de rol van de docent, van de participatie van de medestudenten en hoe men dacht over de studiecompensatie. Als reden van deelname werd vaak de onderwijsvorm genoemd en bij CS en Imp. ook het onderwerp. De studenten vonden bijna allemaal dat ze ervan geleerd hadden: een aantal vond dat ze kritischer geworden waren (ST en CS) en politiek bewuster (ST). Ze hadden vooral ook leren samenwerken en discussiëren, met vallen en opstaan overigens (ST). Men vond de docent goed begeleiden, met uitzondering van Imp. en de participatie van de medestudenten werd bij ST en Imp. positief beoordeeld. Bij CS wat minder, want een aantal mensen vond dat men te individualistisch met deelproblemen bezig was. Waarbij ik wil opmerken dat dit enigszins in de opzet besloten lag: ieder schreef z'n eigen inleiding. De studiecompensatie was een papervrijstelling bij CS en Imp., de meeste deelnemers vonden dat te weinig, en bij ST een gedeeltelijke vrijstelling van het vak Rechr.

Uit de ervaringen van de deelnemende studenten komt naar voren dat projectgroepen vooral belangrijk zijn omdat men er leert discussiëren, samenwerken en de stof uitdiepen en kritisch bekijken. In het huidige bloksysteem is daar gewoon geen ruimte voor. Bovendien waren de onderwerpen die aan de orde kwamen belangrijk en horen mijns inziens eigenlijk in het officiële studieprogramma thuis. Ik ben het dan ook volledig eens met een conclusie van de projectgroep Stakingsrecht "dat projektonderwijs een serieuze alternatieve onderwijsvorm is".

(evaluatierapport)

Rita Wanders
lid Kandidaatsraad

DE HISTORIE ROND STUDIE- KOMPENSATIE

BIJ DE PROJEKT-
GROEP IMPERIA -
LISME THEORIEËN

Nu de kandidaatsraad bezig is met een voorstel ruimte te geven voor experimentele onderwijsvormen in de kandidaatsfase, lijkt het mij nuttig om de problemen rond studiekompensatie bij de inmiddels afgesloten projectgroep imperialismetheorieën eens uit de vergetelheid terug te roepen.

De groep richtte in november '72 een compensatieaanvraag tot de fakulteit, waarin voorgesteld werd compensatie voor twee papers of een keuzevak te verlenen. De onderwijskommissie, die de zaak behandelde, verleende echter compensatie voor één paper. De argumentatie van de onderwijskommissie voor deze beslissing was als volgt. De getroffen regeling moest allereerst uniform zijn voor alle deelnemers. Compensatie voor een keuzevak viel hierdoor als mogelijkheid af, omdat verschillende leden van de groep hun keuzevakken al gedaan hadden. De andere eisen berustten op de papierregeling, nl. dat een van de papers voor de hoofdvakken geschreven moet zijn en dat papers individueel herkenbaar moeten zijn. De stelling van de groep dat imperialismetheorieën onder de hoofdvakken valt werd door de onderwijskommissie niet ontkend (de meeste leden van de groep hebben de paper later ook bij de vakgroep macro-economie voltooid). Het feit dat het vak bij het ISMOG gevolgd was, was voor de onderwijskommissie echter aanleiding om de papers alleen te laten gelden voor geschreven in keuzevakrichting. Studiekompensatie voor twee papers kwam hierdoor niet in aanmerking. De individuele herkenbaarheid sloot vervolgens een groepsskriptie uit. De groep heeft beroep aangetekend bij de onderwijskommissie. Deze zegde rapportering van de beslissing aan de fakulteitsraad toe. Van beide instanties is echter nooit meer iets vernomen. Opvallend is dat bij deze kwestie overwegingen zoals hoeveelheid bestudeerde literatuur (de theorieën van Marx, Luxemburg, Lenin, Jallée, Baran en Sweezy en A.G. Frank zijn o.m. bestudeerd) en de vorm van onderwijs (gezamenlijke studie) nauwelijks een rol hebben gespeeld bij de compensatieverlening. De groep werd daarentegen getoleerd voorzover zij paste in bestaande regelingen. Alleen al gezien de belangstelling van studenten voor deze onderwijsvorm en andere alternatieven voor het huidige onderwijssysteem (de Capita-Selectagroep die op dit moment draait, omvat + 25 % van de studenten uit dat jaar) verdienen deze onderwijsvormen meer en duidelijke ruimte.

Het is te hopen dat het voorstel van de kandidaatsraad dit bereikt, zodat de ervaring van de groep imperialismetheorieën t.a.v. studiekompensatie de enige blijft in de historie van onze fakulteit.

Anneke Brower.

VERKIEZINGS UITSLAG

studenten

AKTIEGROEP EKONOMEN

Totaal aantal stemmen: 213
Verkregen aantal zetels: 4
Gekozen: Ferd Crone 138
          Wiens van Asselt 5
          Rita Wanders 27
          Adri Stam 14

WERKGROEP EKONOMEN

Totaal aantal stemmen: 72
Verkregen aantal zetels: 1
Gekozen: Hans Borgstede 41

STUDECON

Totaal aantal stemmen: 55
Verkregen aantal zetels: 1
Gekozen: Michael van der Brink 45

tas

Mevr. van Ommeren gekozen bij enkele kandidaatstelling.

staf

PARTIJ VAN DE

EKONOMISTEN

Totaal aantal stemmen: 43
Verkregen aantal zetels: 4
Gekozen: Halberstadt 9
          Knaack 11
          Venekamp 5
          Klant 10

EKONOMISCH

FAKULTEITSBELANG

Totaal aantal stemmen: 38
Verkregen aantal zetels: 4
Gekozen: Meys 16
          Verburg 12
          Van Philips 5

mededelingen

- Bij Koninklijk Besluit van 8 maart 1974 is Dr. A. Pais benoemd tot Hoogleraar in de Staathuishoudkunde.
- De Heer J.J.J. Vogelaar is benoemd tot lid van de Raad van Beheer van ROSTRA.
- De fakulteitsraad heeft besloten dat ook andere studenten dan kandidaatsassistenten lid kunnen zijn van een vakgroep: de fakulteitsraad beslist, op voorstel van een vakgroep, welke andere studenten op grond van hun bijdrage aan de werkzaamheden, op het desbetreffende vakgebied geacht worden tot de vakgroep te behoren.
- De raad heeft de benoemingscommissie Welvaartstheorie en Theorie van de Organisatie van de Markteconomie ingesteld. Samenstelling: Klant, Fit, Halberstadt, de Lange, Driehuis, Goedhart en 3 studenten.
- De raad heeft de benoemingscommissie Economie van de Centraal Geleide Volkshuishoudingen ingesteld. Samenstelling: De Walff, Wesseling, Knaack, Meltzer, Koopman, Pais, Thio (student), Arnoldusse (student) en nog een derde student.

PEGASUS

K. Marx / Fr. Engels, HET COMMUNISTISCH MANIFEST

veertiende druk, 112 blz., paperback, f 5,50

PEGASUS-IMPORT

K. Marx, DAS KAPITAL ----	deel 1	geb., 955 blz.,	F 12,--
	deel 2	geb., 559 blz.,	F 10,--
	deel 3	geb., 1007 blz.,	F 13,80
K. Marx, Pre-Capitalist economic formations,		paperback,	F 8,20

Verkrijgbaar bij PEGASUS Leidsestraat 25 Amsterdam en
in de boekhandel.

De loterij

In de vergadering van de fakulteitsraad van 27 mei j.l. is Hans Borgstede (Werkgroep Economen) door middel van een loting "verkozen" tot studentlid van het Dagelijks Bestuur van onze fakulteit.

Ferd Crone, het huidige bestuurslid namens de Aktiegroep Economen, heeft zijn zetel ter beschikking gesteld omdat de Aktiegroep vindt dat de nieuwe raad de mogelijkheid moet hebben een nieuw bestuur te kiezen. Op basis van de uitslag van de pas gehouden verkiezingen die een grote overwinning van de aktiegroep betekende (zie pag. 13) stelden zij Ferd Crone opnieuw kandidaat voor deze post.

Hans Borgstede wierp zich namens de Werkgroep, die de grootste verkiezingsnederlaag leed, toch op als tegenkandidaat.

Het uiteindelijke resultaat was onvoorstelbaar: nadat de stemmen tot twee maal toe staakten (zes-zes, één onthouding, één afwezig) werd Hans Borgstede via loting aangewezen als studentlid in het bestuur.

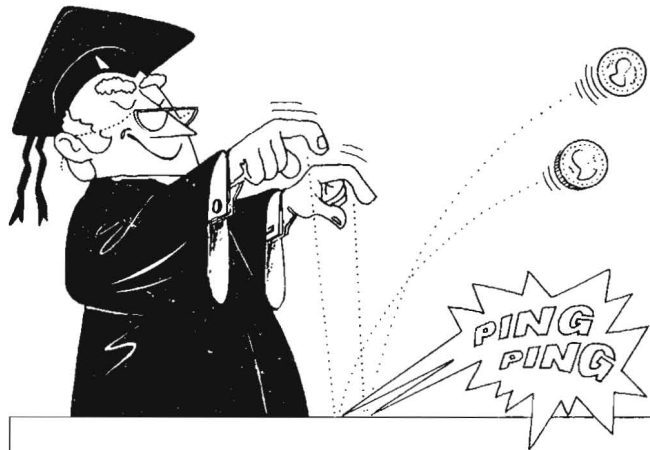
Zelfs als mocht blijken dat de procedure reglementair was, zitten er nog enkele vreemde kanten aan deze verkiezingen.

Op deze wijze is de vertegenwoordiger van verreweg de grootste studentenfractie (tweemaal zo groot als de andere samen) gepasseerd.

Wellicht tegen zijn bedoeling in heeft Hans Borgstede zich door de rechtse elementen in de staf laten gebruiken om Ferd Crone te wippen.

We kunnen slechts de hoop uitspreken dat de zaak alsnog rechtgezet zal worden.

Gerard Böttcher
Johan Conijn

college over pecunia ...

...samenvallend kunnen we de AMRO bank de volgende pecuniaire voordelen toekennen:

► Bij de AMRO bank helpen en adviseren ze iedereen - graag en goed. Miljonair of minimum-student, maakt niets uit.

► Een straepe vóór op uw studentenrekening. Geen 1 1/2 % maar 2% rente. En natuurlijk kunt u net als ieder ander gebruik maken van betaalscheques.

► Minder kopzorgen: uw huur, contributies en zo, kunt u automatisch laten verrekenen.

Verwaar die interesse van de bank, zult u zich afvragen. Gewoon, omdat men 't bij de AMRO bank prettig vindt u al tijdens uw studie als klient te kennen. U leert intussen de AMRO bank kennen, haar mogelijkheden, haar betekenis voor uw financiële bestemmingen. Een ervaring die u altijd van pa: knn komen.

Kom eens langs: vragen staat vrij bij de AMRO bank.

 amro bank

1e jaars willen andere studie-opzet

Net als in alle andere jaren sinds het invoeren van de huidige selectieve propedeuse à la Posthumus hebben de eerste-jaars studenten ook dit jaar weer hun onvrede met de propedeuse laten blijken.

De grieven over de propedeuse kwamen dit jaar voor het eerst tot uiting in de 'brief van Lito'. In deze brief die Lito Hoornweg, de mentor, tot alle propedeuse-docenten richtte en een resultaat was van gesprekken met eerste-jaars in november 1973, kwam vooral tot uiting dat de eerste-jaars het studietempo veel te hoog vonden. Als konklusie gaf Hoornweg dat het belangrijk is dat de algemeen oriënterende fase van de studie goed overkomt.

Een onderzoek van het C.O.W.O. in het studiejaar 70/71 kwam trouwens tot soortgelijke resultaten en konklusies. Een groepje eerste-jaars die vinden dat behalve tempo er ook heel andere dingen aan de studie schort, zijn toen met de Aktiegroep Economen gaan praten en vormden de discussiekern-eerste-jaars.

De discussiekern praatte over de studie in het algemeen en benaderde docenten. De discussie in de discussiekern kwam tot uiting in een nota over de propedeuse. Deze nota werd ter discussie gesteld op een algemene vergadering op 5 april. Voor de algemene vergadering werden bovendien Drs. Knaack, Drs. van der Weel, Drs. van Nieuwburg en Drs. Woudhuysen uitgenodigd. Deze docenten zaten in een panel geleid door Dik van Weelden (student) en aangevuld met Adri Stam (U.R.lid van de Aktiegroep Economen).

Op de vergadering werd voornamelijk gepraat over de eisen van de discussiekern uit de nota, nl:

- 1 Verlenging geldigheidsduur toetsen tot 2 jaar.
- 2 Invoering van een algemene inleiding in de economie.
- 3 Aanzet tot een referaten systeem in de werkgroepen.
- 4 Meer formatieplaatsen voor de vakgroep wiskunde en statistiek.
- 5 Ten aanzien van de beslissingen: Paritaire vertegenwoordiging in de propedeuseraad.

Drs. Knaack vond ook dat de huidige algemene inleiding veel te kort en te beknopt is. Drs. van der Weel benadrukte het belang van het vak methodologie voor de koördinatie van de afzonderlijke vakken en meende dat integratie van bv. bedrijfs- en mikro-economie mogelijk is. Drs. van Nieuwburg stelde dat voor de goede opleiding van A en alpha studenten meer formatieplaatsen voor de

vakgroep wiskunde en statistiek nodig zijn. Drs. Woudhuysen onderschreef de noodzaak tot een brede opleiding en is voorstander van het opnemen van vakken als recht, geschiedenis en geografie in de propedeuse. Overigens bleek uit gesprekken met de uitgenodigde docenten dat zij allen de eis van verlenging van de geldigheidsduur van de toetsen ondersteunden.

Adri Stam gaf een toelichting op het referatensysteem, dat niet in projectgroepen moet uitmonden, maar bedoeld is om de kritische benadering van de stof door de studenten te bevorderen.

Na de pauze gaf Lito Hoornweg nog een toelichting op zijn brief en voorspelde dat de eerstejaars nu meer nadruk op inhoud dan op tempo zullen leggen als hij nogmaals een klachtenlijst zou moeten opstellen.

Hierna werden de eisen door de ongeveer dertig aanwezige propedeuse studenten bediscussieerd. Zo werd bij punt 1 besloten dat behalve de verlenging van de geldigheidsduur der toetsen ook een regeling ontworpen dient te worden om studenten die wegens overmacht hun studie moeten stoppen weer bij het punt moeten kunnen beginnen waar ze op hielden. Ter aanvulling van punt 2 werd vooral gedacht aan wetenschapsfilosofie en geschiedenis van het economisch denken. Bij punt 4 was men van mening dat ook mammoeters zonder W 1 toegelaten zouden moeten worden. Op de vergadering werd ook besloten een voorstel te doen voor een paritaire commissie, die de ideeën die bij de studenten leven om moeten zetten in een aantal voorstellen.

De studenten zullen niet passief toe blijven kijken naar wat gaat gebeuren. Er is al aangekondigd dat de studenten bijeen zullen komen als de fakulteitsraad beslissingen gaat nemen. Om de eisen kracht bij te zetten is de discussiekern een handtekeningactie gestart om die aan de fakulteitsraad aan te bieden. Het perspectief van de actie is nu gunstig omdat nu ook de docenten verbeteringen in de propedeuse voorstaan.

Gertjan Zwiers

namens de discussiekern 1^e jaars /
Aktiegroep Economen.

Extranei

Enquête

UITSLAG VAN DE ENQUÊTE, die op 7 en 9 mei onder de belangstellenden voor de avondstudie economie is gehouden.

Reacties op de advertentie

Naar aanleiding van de advertentie die door de fakulteit is geplaatst zijn + 1200 reacties binnen gekomen. De voorlichtingsavonden op 7 en 9 mei j.l. zijn door ongeveer 450 resp. 350 personen bezocht. Ter voorlichting is een uiteenzetting gegeven van de voornemens van de fakulteit, terwijl bovendien uitvoerig op de vrijstellingsproblematiek is ingegaan.

Enquête

In totaal zijn 575 enquêteformulieren binnengekomen; de hoofdingeling is als volgt:

- 295 personen die op de voorlichtingsavond zelf reeds definitief hebben beslist om met de propedeutische avondstudie economie te beginnen.
- 231 personen die zich naar aanleiding van de voorlichtingsavond eerst willen beraden.
- 12 personen die afzien van de avondstudie; hieronder zijn mede begrepen degenen die te jong zijn voor het colloquium doctum.
- 14 personen die in avondcolleges voor de kandidaatvakken zijn geïnteresseerd.
- 10 personen die in avondcolleges voor de docteraalvakken zijn geïnteresseerd.
- 13 personen die door het ontbreken van informatie niet in één van bovenstaande rubrieken zijn in te delen.

Interessant is dat de verdeling man/vrouw bij de avondstudenten gelijk is aan die bij de dagstudenten: + 4 % Verder blijkt dat 20 % van de geënquêteerden meer dan 20 uur per week denkt uit te kunnen trekken voor de studie naast de normale werkzaamheden. (Uit het verslag aan het C.v.B. van de Commissie-Avondopleiding van de Ek.fakulteit).

EKONOMEN

**ONDER EEN DAK MET
uw instituut/collegezalen
vindt u een grote sortering
boeken op economisch gebied**

BRINKMAN'S

boekhandel

2^e ETAGE

kamer 2386...2388

Burg. Tellegenhuis

Jodenbreestraat 23

Tel. 525 4024